

Edward Homa

IMIONA DZIECI NA ZIEMIACH ZACHODNICH I PÓLNOCNYCH W PIĘĆDZIESIĘCIOLECIU POWOJENNYM

Imiona to ważny przedmiot współczesnych badań językoznawczych w Polsce. Świadczą o tym zarówno wypowiedzi językoznawców, jak i publikacje naukowe. W grudniu 1981 roku Komitet Językoznawstwa PAN poświęcił tej problematyce swoje posiedzenie, na którym podstawą żywej i bogatej dyskusji był referat naukowy J. Bubaka na temat imion w Polsce używanych. Również w programie VI Konferencji Onomastycznej w Świnoujściu w roku 1987 poczesne miejsce zajęły zagadnienia współczesnego imiennictwa polskiego. Potwierdzeniem opinii o wzrastających efektach naukowo-badawczych są liczące się publikacje z tego zakresu. Warto tu wspomnieć *Księgę naszych imion* J. Bubaka¹, *Dlaczego Agnieszka a nie Ines* W. Kupiszewskiego², *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych* K. Rymuta³, a także artykuły D. Kopertowskiej⁴, M. Świącickiej⁵, A. Cieślikowej⁶, T. Lewaszkiwicza i W. Rzepki⁷, J. Obary⁸, E. Homy⁹, E. Brezy¹⁰ i H. Borka¹¹. Warto też odnotować

¹ J. B u b a k, *Księga naszych imion*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1993.

² W. K u p i s z e w s k i, *Dlaczego Agnieszka a nie Ines*, Warszawa 1991.

³ K. R y m u t, *Słownik imion współcześnie używanych*, Kraków 1995.

⁴ D. K o p e r t o w s k a, *Ewolucja motywacji w imiennictwie*, „Język Polski” LXXIV, 1994.

⁵ M. Ś w i ę c i c k a, *Popularne imiona młodych mieszkańców Bydgoszczy i okolic*, [w:] *Język polski — historia i współczesność*, Poznań 1995, s. 137-149.

⁶ A. C i e ś l i k o w a, *Spoleczny i kulturowy aspekt nadawania nowych imion w Polsce*, [w:] *Onomastyka w dydaktyce szkolnej i społecznej. Materiały z VI Konferencji Onomastycznej*, red. E. Homa, Szczecin 1988, s. 183-190.

⁷ T. L e w a s z k i e w i c z, W. R z e p k a, *Zmiana tradycji w zakresie nadawania imion jako efekt integracji społecznej i kulturowej (na przykładzie gminy Słońsk w województwie gorzowskim)*, [w:] *Onomastyka w dydaktyce...*, s. 215-223.

⁸ J. O b a r a, *Procesy derywacyjne imion osobowych (na przykładzie Wrocławia)*, [w:] *Onomastyka w dydaktyce...*, s. 235-257.

⁹ E. H o m a, *O imionach mieszkańców Pomorza Środkowego*, „Szczecińskie Prace Polonistyczne” 1989, nr 2, s. 35-49.

¹⁰ E. B r e z a, *Motywy wyboru imion dla dzieci urodzonych w Bydgoszczy w roku 1966 i 1970*, „Socjolingwistyka” 1987, nr 6, s. 91-96.

¹¹ H. B o r e k, *Socjolingwistyczne aspekty imiennictwa*, „Onomastica” XXIII, 1978, s. 163-175.

przewodnik onomastyczno-hagiograficzny pt. *Twoje imię* H. Frosa i F. Sowya¹². Opublikowana w roku 1995 *Księga imion* M. Skierkowskiego i D. Mondel¹³ nie powinna być uznana za liczące się osiągnięcie naukowe w bibliografii onomastycznej ze względu chociażby na dość infantylne opinie o imionach zawarte we wstępie oraz z powodu niewiarygodnych informacji (np. na stronie 222 stwierdzono, że „żeńska forma imienia *Edward* nie istnieje”, podczas gdy formę żeńską tego imienia odnotowują J. Bubak, W. Kupiszewski i K. Rymut).

T. Milewski stwierdził, że imiona są zwierciadłem kultury ludów i narodów¹⁴. Mogą świadczyć o wyobraźni nadających lub dotyczyć najwyższych wartości i życzeń co do przyszłości dziecka; inne są ubogie, pozbawione wyobraźni i fantazji. J. Bystron¹⁵ już w okresie międzywojennym postulował sporządzenie i statystyczne opracowanie spisów imion z różnych czasów i terytoriów. W kulturze imienniczej zarówno dawniej, jak i dziś odbija się obyczajowość ludzka, gdyż imiona mogą stanowić dokument epoki tak samo ważny, jak kronika bieżących wydarzeń.

Wielu współczesnych telewidzów pamięta imię *Isaura* z popularnego serialu telewizyjnego. Imieniem tym próbowano nazywać nawet sklepy. Na cześć pobytu w Polsce Jurija Gagarina w 1961 r. nadano imię *Gagarinka*. K. Rymut w *Słowniku imion w Polsce używanych* odnotowuje imiona żeńskie *Lenina* i *Stalina* powstałe w okresie kultu jednostki w byłym Związku Radzieckim. Dość powszechne w Polsce imię *Grażyna* nadawane jest od czasów, gdy Adam Mickiewicz wymyślił je pisząc utwór pod tym tytułem. Długo było zastrzeżone w Polsce imię *Maria* z uwagi na kult Matki Boskiej. Upowszechniło się dopiero w XVII wieku, kiedy imię takie nosiła żona zwycięzcy spod Wiednia - Marysieńka Sobieska. K. Rymut w cytowanym *Słowniku imion* odnotował, że w Legnicy nadano chłopcu imię *Jezus* - jako jedyny przypadek w Polsce, choć imię to jest w modzie w krajach latynoamerykańskich. W latach pięćdziesiątych dziewczynce w Bułgarii nadano imię *Warszawa* dla upamiętnienia utworzenia Układu Warszawskiego. W prasie co jakiś czas pojawiają się informacje o niezwykłych pomysłach imienniczych, np. *Belzebub*, *Anteusz*, *Kurtyzana*.

Moda na imiona zmienia się z biegiem czasu; decydują o tym różne przyczyny. Wśród dzieci rzadko dziś spotkać można Tadeusza i Zosię. O imionach Polek i Polaków słyszy się dziś opinie, że są modne sztuczne, popularne i że o ich upowszechnieniu decydują różne czynniki, głównie pozazajzykowe. Trudno w sposób jednoznaczny odpowiedzieć, z jaką częstotliwością

¹² H. F r o s, F. S o w a, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków 1982.

¹³ M. S k i e r k o w s k i, D. M o n d e l, *Księga [!] imion*, Wrocław 1995 (razi pretensjonalna pisownia tytułu książki).

¹⁴ T. M i l e w s k i, *Imiona osobowe jako zwierciadło kultury*, [w:] *Indoeuropejskie imiona osobowe*, Wrocław 1969, s. 147-154.

¹⁵ J. B y s t r o Ń, *Księga imion w Polsce używanych*, Warszawa 1938.

funkcjonują poszczególne imiona męskie i żeńskie, bo szersze badania z tego zakresu w Polsce nie są prowadzone w sposób skoordynowany. Dlatego za cenne należy uznać wymienione już wcześniej opracowania J. Bubaka, K. Rymuta i W. Kupiszewskiego.

Imiona w Polsce mają różny rodowód: starosłowiański (np. *Bożydar, Brodzisław, Budzisław, Dobromir, Bolesław, Mirosława, Czesław, Sławomir, Dobiesław, Stanisław, Władysław*), chrześcijańskie (*Piotr, Adam, Józef, Szymon, Tadeusz, Michał, Jan, Anna, Ewa, Maria, Marta, Magdalena, Zuzanna*), greckie (*Aleksander, Andrzej, Barbara, Grzegorz, Halina, Jerzy, Katarzyna, Monika, Teresa, Zofia, Stefan*), łacińskie (*Adrian, Antoni, Ignacy, Julia, Klara, Marcin, Marek, Walenty, Wiktor, Urszula*), germańskie (*Albert, Edward, Edyta, Jadwiga, Karol, Ryszard, Ludwik, Zygmunt*), francuskie (*Luiza, Mariola, Żaneta*), hiszpańskie (*Blanka, Elwira, Ksawery*), litewskie (*Danuta, Witold, Olgierd*). Inne zapożyczenia to *Artur, Brygida* (celtyckie), *Ilona, Sandra* (węgierskie), *Dariusz, Roksana* (perskie), *Timur* (mongolskie).

Podobnie jak dziś, tak i w przeszłości dawała o sobie znać moda imiennicza, która powodowała bądź upowszechnienie się pewnych imion, bądź też brak zainteresowania niektórymi z nich. Za czasów Jana Sobieskiego przeważały imiona *Jan, Stanisław, Kazimierz, Władysław*. Po roku 1918 niemodne stały się w Polsce imiona władców mocarstw zaborczych, a więc *Mikołaj, Aleksander, Wilhelm, Fryderyk*. Tragiczne doświadczenia narodu polskiego z czasów drugiej wojny światowej spowodowały niechęć do imienia *Adolf*.

Adam Mickiewicz radził swojemu przyjacielowi Antoniemu Odyńcowi: „jeśli będziesz miał córkę, daj imię Zosia - Maria albo Maria - Zosia, bo to imiona dobrej wróżby”. Panowało kiedyś przekonanie, że imiona *Ewa* i *Adam* zapewniają ich nosicielom długowieczność, *Katarzyna* - prawosć, *Zofia* - mądrość, a imię *Barbara* chroni przed śmiercią.

Współcześnie rodzice w Polsce z bogatej listy imion opracowanej przez J. Bubaka¹⁶ korzystają dość skąpo, gdyż powszechnym uznaniem cieszy się zaledwie kilkadziesiąt imion, a wśród nich od kilkunastu lat najczęściej występują: *Anna, Agnieszka, Monika, Katarzyna, Małgorzata, Iwona, Dawid, Mariusz, Dariusz, Rafał, Robert, Tomasz, Piotr, Grzegorz, Łukasz, Marcin, Maciej*. Potwierdzają to wcześniej cytowane opracowania J. Bubaka, K. Rymuta, D. Kopertowskiej, H. Borka, E. Brezy, M. Świącickiej, A. Cieślukowej, T. Lewaskiewiczza i W. Rzepki. Pięcioraczkom opolskim w roku 1995 nadano imiona: *Anna Magdalena, Małgorzata Jadwiga, Karolina Agnieszka, Sebastian Dawid, Rafał Bernard*.

Przedmiotem rozważań w niniejszym artykule jest imiennictwo osobowe na Ziemiach Zachodnich i Północnych w latach powojennych. Materiał został

¹⁶ J. B u b a k, *Wykaz imion używanych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, „Język Polski” 1983, z. 1-2, s. 72-84.

zebrany w toku przygotowywania kierowanych przeze mnie prac magisterskich i dyplomowych w Uniwersytecie Szczecińskim, w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze, w Kolegium Nauczycielskim w Koszalinie i w Gorzowie Wielkopolskim w latach 1990-1996. Eksploracją terenową objęto wybrane środowiska miejskie i wiejskie w województwach: śluskim, koszalińskim, pilskim, gorzowskim, zielonogórskim, jeleniogórskim, legnickim i wałbrzyskim. W toku badań zwrócono uwagę na zasób nadawanych imion, jego bogactwo lub ubóstwo, motywację powodującą popularność imion. Informacje o zasobie imienniczym w badanych środowiskach pochodzą z dokumentacji urzędów stanu cywilnego, a motywy doboru imion ustalono poprzez ankietyzację środowiskową. W każdym z badanych punktów zbierano materiały z uwzględnieniem układów pokoleniowych, na przykład imiona dzieci urodzonych w gminie Czerwieńsk w województwie zielonogórskim w roku 1962 i w roku 1991.

W województwie śluskim szczegółowe rozważania i porównania podjęto w odniesieniu do imion dzieci urodzonych w latach 1949 i 1979 na terenie miasta Słupska i wsi Górzyce pod Słupskiem. W badanych miejscowościach liczba urodzeń kształtowała się następująco: w roku 1949 - 1966 urodzeń w Słupsku, 112 urodzeń w Głównyczach; w roku 1979 - 2929 urodzeń w Słupsku, 229 urodzeń w Głównyczach.

Największą popularnością cieszyły się w wymienionych miejscowościach imiona pochodzenia chrześcijańskiego. Potwierdzają tę opinię dane liczbowe prezentowane łącznie w badanych miejscowościach:

Rok 1949		Rok 1979	
Krystyna	75	Anna	156
Jerzy	67	Agnieszka	129
Andrzej	53	Marcin	128
Barbara	49	Tomasz	126
Maria	41	Katarzyna	102
Elżbieta	38	Małgorzata	101
Janusz	30	Krzysztof	91
Krzysztof	26	Piotr	86

Z powyższego zestawienia wynika, że niektóre imiona chrześcijańskie popularne w roku 1949 po trzydziestu latach stały się imionami rzadkimi; z kolei imiona częste dziś nie zyskiwały uznania w roku 1949 w nowo tworzącej się wówczas społeczności na Pomorzu Środkowym, np. *Katarzyna, Agnieszka, Marcin*.

Frenkwencja imion pochodzenia starostwianńskiego w Słupsku i w Głównyczach kształtowała się następująco:

Rok 1949		Rok 1979	
Stanisław	42	Przemysław	58
Bożena	27	Wojciech	44
Bogdan	24	Jarosław	28
Idziszław	24	Radosław	27
Mieczysław	20	Mirosław	25
Kazimierz	17	Bożena	9

Nietrudno zauważyć, że w 1949 r. imiona słowiańskie były tu bardziej popularne niż w roku 1979; w 1949 ponad 8%, a w 1979 6% noworodków otrzymało imiona słowiańskie.

Na Pomorzu Środkowym w pierwszych latach powojennych pozostali tu Niemcy zwykle nadawali noworodkom imiona germańskie. W księdze urodzeń Urzędu Stanu Cywilnego w Główczycach zapisano imiona uwzględniając nawet pisownię niemiecką, np. *Jürgen, Günter, Hans, Margot, Fritz, Erik*. Frekwencja imion pochodzenia germańskiego w Słupsku i Główczycach w 1949 r. kształtowała się następująco: Ryszard - 74, Henryk - 32, Waldemar - 16, Zygmunt - 11, Alfred - 10, Henryka - 6, Ryszarda - 5. W roku 1979 odnotowano tu następujące imiona pochodzenia germańskiego: Iwona - 22, Edyta - 19, Konrad - 10. Nie było już przypadków nadawania imion z oryginalną pisownią niemiecką, jak to miało miejsce w roku 1949. Postępująca integracja społeczna i kulturowa sprawiła, że asymilacja nielicznej ludności niemieckiej przebiegała dość szybko, co znajdowało wyraz także w kulturze imienniczej.

Imiona pochodzenia rzymskiego i greckiego stanowiły kilka procent ogółu zarejestrowanych imion na badanym terenie. Oto przykłady:

Rok 1949		Rok 1979	
Marian	25	Mariusz	56
Marek	12	Sylwia	48
Renata	11	Marek	43
Lucyna	2	Adrian	14
Jolanta	29	Arkadiusz	28
Irena	27	Jolanta	14
Arkadiusz	2	Cezary	4
Olimpia	2	Irena	2

Tworzenie lub upowszechnianie imion określanych jako literackie w Polsce to zasługa pisarzy polskich. Franciszek Karpiński upowszechnił *Laurę*, Adam Mickiewicz - *Grażynę*, Kazimierz Brodziński *Wiesława*, Henryk Sienkiewicz *Danutę*. W badanych miejscowościach najczęstsze z tych imion to:

Rok 1949		Rok 1979	
Halina	21	Emilia	28
Grażyna	13	Ewelina	26
Wanda	11	Grażyna	5
Wiesława	10	Wiesława	5
Alina	4	Halina	4

Przeważały więc tu imiona żeńskie, bo spośród imion męskich tylko w pojedynczych przypadkach wystąpiło imię *Wiesław*. Sporadycznie też odnotowano imiona pochodzenia francuskiego (*Bernadeta, Żaneta*), włoskiego (*Angelika, Wioleta*), węgierskiego (*Ilona*).

W doborze imion dla swych dzieci badani rodzice podawali jako czynnik motywacyjny ładne brzmienie imienia (szczególnie formy zdrobnień), harmonię brzmieniową z nazwiskiem. Nieraz tzw. imię rzadkie, które spodobało się w środowisku, powodowało cały łańcuch naśladownictw. Takie imiona stawały się bardzo szybko modne i powszechne, np. *Mariusz, Arkadiusz, Rafał, Beata, Iwona, Sylwia*.

Zrezygnowano z tzw. dziedziczenia imion w badanych rodzinach. Nieznaczny okazał się też wpływ kalendarza (tzw. przynoszenie imion przez nowo narodzone dzieci). Nie stwierdzono w Słupsku i w Głównycach wpływu radia, filmu i telewizji na popularyzowanie imion. W kilku przypadkach dziewczynki otrzymały imiona *Kamila* i *Monika*, bo ich matki, nauczycielki, miały w swych klasach ulubienice noszące te imiona. W jednej rodzinie o zainteresowaniach muzycznych nadano chłopcu imię *Sebastian* na cześć kompozytora Jana Sebastiana Bacha.

Na terenie województwa słupskiego przeprowadzono też badania imion dzieci urodzonych w roku 1965 i 1995 w gminie Miastko. Liczba urodzeń przedstawia się następująco: 1965 r. - 546, 1995 - 587. Najczęściej występujące imiona to:

Rok 1965		Rok 1995	
Joanna	15	Mateusz	26
Andrzej	15	Łukasz	20
Krzysztof	15	Kamil	18
Roman	15	Michał	16
Zbigniew	14	Patrycja	15
Jan	14	Bartosz	15
Barbara	13	Damian	15
Ewa	13	Anna	12
Bożena	12	Joanna	12
Danuta	11	Kinga	12
Monika	10	Kamila	11
Ryszard	10	Jakub	10
Marian	10	Patryk	10
Paweł	10	Karolina	10

Z powyższego zestawienia wynika, że w ciągu trzydziestu lat zupełnie uległ zmianie dobór imion w badanej gminie miasteczkiej. Imiona popularne w roku 1965 nie wystąpiły w roku 1995. Największą popularnością cieszyły się imiona pochodzenia rzymskiego, biblijne, słowiańskie i germańskie.

Zbadano też imiona dzieci urodzonych w Człuchowie w województwie słupskim w latach 1963 i 1993. Łącznie w Człuchowie było 589 urodzeń, w

tym w roku 1963 - 263, w roku 1993 - 326. Najpopularniejsze imiona żeńskie i męskie to:

Rok 1963		Rok 1993	
Andrzej	32	Paweł	30
Krzysztof	22	Karolina	26
Jan	20	Anna	20
Mirosława	10		

Z powyższego zestawienia wynika, że żadne z imion popularnych w roku 1963 nie zyskało popularności w roku 1993, bo imiona modne w roku 1993 nadano tylko dwa razy. Badani rodzice wskazywali, że zależy im na tym, by imię ich dziecka ładnie brzmiało i by było oryginalne; dlatego też wystąpiły takie imiona, jak *Alan* (1), *Aldona* (1), *Maja* (2), *Mirella* (1), *Rita* (1).

Badania w Koszalinie dotyczyły imion dzieci urodzonych w latach 1955 i 1985, 1960 i 1990 oraz 1965 i 1995. W roku 1955 urodziło się w Koszalinie 1923 dzieci, a w roku 1985 - 1934 dzieci.

W latach 1955 i 1985 frekwencja imion żeńskich uległa znacznym zmianom, co potwierdza zestawienie:

	Rok 1955	Rok 1985
Grażyna	78	3
Anna	39	73
Elżbieta	70	5
Krystyna	59	2
Teresa	58	--
Katarzyna	3	50
Barbara	48	2
Ewa	48	23
Magdalena	--	48
Agnieszka	--	46
Małgorzata	15	38
Marta	--	38
Joanna	--	38
Dagmara	37	4
Maria	36	8
Karolina	--	35
Irena	33	3
Bożena	32	3
Monika	--	32
Aleksandra	6	30

Również znaczne zmiany nastąpiły w Koszalinie w latach 1955 i 1985 wśród imion męskich:

	Rok 1955	Rok 1985
Zbigniew	79	5
Łukasz	--	67
Paweł	4	67

Andrzej	66	11
Tomasz	7	60
Ryszard	55	18
Krzysztof	42	54
Marcin	--	54
Grzegorz	11	52
Mieczysław	48	--
Mirosław	46	2
Piotr	17	38
Tadeusz	34	5
Rafał	--	34
Zdzisław	31	--
Jan	30	5

W Koszalinie w roku 1955 było 1979 urodzeń dzieci, a w roku 1985 - 1989 urodzeń.

Dużo imion popularnych w roku 1955 - w roku 1985 nie wystąpiło albo pojawiało się rzadko, np. *Mieczysław, Zdzisław, Mirosław, Grażyna, Elżbieta, Teresa, Krystyna, Bożena*.

W roku 1955 przeważały w Koszalinie imiona o ugruntowanej w Polsce tradycji, np. *Barbara, Grażyna, Bożena, Jan, Mieczysław, Ryszard*. Popularniejsze niż w roku 1985 były wówczas imiona słowiańskie, a odwrotne zjawisko wystąpiło w odniesieniu do imion biblijnych.

W roku 1960 w Koszalinie było 1639 urodzeń dzieci, a w roku 1990 - 2225 urodzeń. Popularność imion w wymienionych latach obrazuje zestawienie sporządzone na podstawie dokumentacji Urzędu Stanu Cywilnego. Najpopularniejsze imiona żeńskie:

	Rok 1960	Rok 1990
Katarzyna	3	93
Anna	27	70
Marta	--	65
Aleksandra	10	53
Ewa	52	18
Elżbieta	51	14
Paulina	--	50
Małgorzata	48	32
Natalia	--	44
Magdalena	2	39
Grażyna	40	1
Jolanta	40	8
Patrycja	--	37
Monika	--	37
Barbara	35	4
Agnieszka	--	34
Danuta	34	--
Justyna	--	34
Joanna	6	32
Karolina	--	32

Powtórzyć można wcześniej wyrażoną opinię dotyczącą frekwencji imion w latach 1955 i 1985. Również i w latach 1960 oraz 1990 daje się zauważyć zmianę upodobań wśród rodziców w Koszalinie. Niektóre imiona w ciągu trzydziestu lat utraciły popularność, inne ją zyskały.

W roku 1960 znaczną popularnością cieszyły się imiona słowiańskie; w 1990 roku stały się imionami rzadkimi lub nie występowały wcale. Podobne zmiany nastąpiły we frekwencji imion literackich, np. *Grażyna* (r. 1960 - 40, 1990 - 1), *Wiesława* (1960 - 14, 1990 - brak).

Pochodzenie społeczne i zawodowe rodziców nie wpływało na dobór imion dzieci koszalińskich.

W badaniach dotyczących imion dzieci w Koszalinie urodzonych w latach 1965 i 1995 znalazły potwierdzenie wcześniej prezentowane opinie. Frekwencję najpopularniejszych imion żeńskich i męskich w wymienionych latach prezentuje zestawienie.

	Rok 1965	Rok 1995
Małgorzata	73	15
Beata	60	5
Dorota	60	6
Ewa	60	6
Aleksandra	3	56
Elżbieta	53	1
Anna	47	30
Jolanta	44	5
Klaudia	1	44
Karolina	1	43
Patrycja	--	38
Natalia	--	36
Katarzyna	18	36
Danuta	34	1
Marta	2	34
Dariusz	77	6
Andrzej	72	5
Piotr	66	40
Patryk	--	65
Krzysztof	58	26
Marek	56	12
Michał	3	51
Paweł	7	40
Kamil	1	40
Adrian	--	40
Adam	39	28
Dawid	--	35
Robert	34	7
Zbigniew	32	2
Damian	--	30

Podobnie jak w poprzednich trzydziestoleciach, tak i w latach 1965 oraz 1995 niektóre imiona znacznie zmieniły frekwencję, np. *Beata*, *Elżbieta*,

Danuta, Dariusz, Michał, Patryk. Wypowiedzi badanych rodziców potwierdziły, że w doborze imion ważny był czynnik estetyczny: ładne brzmienie imienia, by było „miłe dla ucha”. Ambicje niektórych rodziców dążących do zaimponowania w środowisku sprawiły, że wystąpiły imiona rzadko nadawane, oryginalne, np. *Adil, Eunika, Kesja*; imię *Antonella* nadano dziewczynce dlatego, że jej ojciec pochodził z Włoch.

Materiały do charakterystyki frekwencji imion dzieci w województwie szczecińskim pochodzą z Gryfic, Stargardu Szczecińskiego i gminy Nowogard.

W Gryficach przedmiotem badań były imiona dzieci urodzonych w latach 1985 i 1990. Liczba urodzeń była następująca: rok 1985 - 1335, rok. 1990 - 990.

Najpopularniejsze imiona męskie i żeńskie w tych latach w Gryficach to:

	Rok 1985		Rok 1990
Anna	61	Paweł	37
Łukasz	59	Katarzyna	33
Paweł	54	Anna	31
Marcin	48	Tomasz	31
Katarzyna	44		
Krzysztof	40		
Tomasz	36		
Monika	35		
Piotr	31		
Magdalena	30		

Nie wszystkie imiona cieszące się powodzeniem w roku 1985 zachowały popularność po pięciu latach, co potwierdza powyższe zestawienie. Badani rodzice wyjaśniali, że o wyborze imienia dziecka decyduje zarówno matka, jak i ojciec. Czasem upodobania rodziców sprawiają, że dążą oni do harmonii brzmieniowej imienia dziecka z imionami rodziców (dziecku nadano imię *Joanna*, gdyż matka ma imię *Janina*, a ojciec - *Józef*; chłopcu dano imię *Mateusz*, bo ojciec ma imię *Marek*, a matka - *Małgorzata*, ich nazwisko brzmi *Matecki*, a więc uzyskano pełną „zgodność brzmieniową” w rodzinie).

W Stargardzie Szczecińskim, liczącym blisko sto tysięcy mieszkańców, zebrano dane dotyczące imion dzieci urodzonych w latach 1960 i 1990.

W roku 1960 wśród imion męskich największą popularnością cieszyły się: *Jan* (73), *Stanisław* (60), *Andrzej* (53), *Krzysztof* (53), *Zbigniew* (36), *Marek* (33), *Mirosław* (33), *Jerzy* (32). Natomiast w roku 1990 do szczególnie popularnych imion męskich należały: *Mateusz* (81), *Piotr* (78), *Łukasz* (59), *Michał* (55), *Paweł* (49), *Marcin* (40), *Dawid* (40), *Krzysztof* (34), *Tomasz* (34), *Damian* (32). Można stwierdzić, że popularność imion męskich w ciągu trzydziestu lat uległa zmianie, a potwierdzeniem tego jest powtórzenie się tylko imienia *Krzysztof*, które zachowało wysoką pozycję w badanych latach.

Wśród imion żeńskich w Stargardzie Szczecińskim w roku 1960 najpopularniejsze były: *Ewa* (62), *Maria* (58), *Elżbieta* (46), *Jolanta* (45), *Anna* (44), *Barbara* (43), *Małgorzata* (40), *Danuta* (38), *Grażyna* (38), *Krystyna* (33); z

kolei w roku 1990 największym powodzeniem cieszyły się imiona: *Magdalena* (64), *Anna* (53), *Katarzyna* (52), *Paulina* (44), *Agnieszka* (42), *Monika* (41), *Aleksandra* (37), *Joanna* (33), *Marta* (32), *Małgorzata* (30).

Z powyższego zestawienia wynika, że moda na imiona żeńskie uległa w ciągu trzydziestu lat zmianie. Wśród imion popularnych w roku 1960 i 1990 tylko dwa się powtórzyły: *Anna* i *Małgorzata*. Można zaznaczyć, że w roku 1990 zaczęły się pojawiać imiona tzw. nowe, np. *Karina*, *Marlena*, *Kamil*, *Ewelina* (18 razy). W rozmowach z rodzicami dominowały takie motywy nadawania imion, jak tradycja rodzinna, popularność imienia w środowisku, związek imienia z dniem urodzin, ładne brzmienie. Przynależność do określonej grupy społecznej czy zawodowej nie miała wpływu na różnicowanie doboru imion.

W gminie Nowogard w województwie szczecińskim eksploracja dotyczyła imion dzieci urodzonych w latach 1960 i 1990. Liczba urodzeń dzieci kształtowała się następująco: w roku 1960 było 531 urodzeń (260 dziewczynek i 289 chłopców).

Największą popularnością w badanej gminie Nowogard cieszyły się następujące imiona:

Rok 1960		Rok 1990	
Andrzej	42	Mateusz	40
Elżbieta	39	Paweł	33
Roman	39	Paulina	32
Maria	31	Łukasz	31
Krystyna	30	Joanna	30
		Katarzyna	30

Żadne z imion popularnych w roku 1960 nie powtórzyło się jako częste w roku 1990.

W doborze imion jako motywy decydujące o kreowaniu kultury imiennej dominowały: ładne brzmienie zdrobnienia imienia dziecka, harmonia brzmieniowa imienia i nazwiska, popularność w środowisku.

Przedmiotem badań w województwie pilskim były imiona dzieci urodzonych w gminie Złotów w latach 1963 (736 urodzeń) i 1993 (775 urodzeń). Najczęściej występujące wówczas imiona dzieci w badanej gminie złotowskiej to:

Rok 1963		Rok 1993	
Andrzej	35	Mateusz	34
Ewa	35	Marcin	33
Barbara	34	Wojciech	32
Piotr	32	Paulina	32
Krzysztof	31	Marta	31
Mirosław	30	Magdalena	30
Bożena	30	Anna	30

Wśród imion popularnych w roku 1963 żadne się nie powtórzyło jako popularne w roku 1993.

W roku 1963 w badanej gminie kilkakrotnie wystąpiły takie imiona żeńskie, jak: *Aldona, Anastazja, Benedykta, Bernadeta*. Nie wystąpiły one w roku 1993. Występujące kilkakrotnie w roku 1993 imiona męskie: *Adrian, Arnold, Artur, Eryk, Oskar, Remigiusz* nie były w ogóle nadawane chłopcom urodzonym w roku 1963. Można przypuszczać, że jako oryginalne pojawiły się tylko sporadycznie, bez wyrazistej tendencji co ich kontynuowania.

Niemal żadnego wpływu na nadawanie imion w badanych latach w gminie złotowskiej nie wywierał „kalendarz”: rodzice nie zwracali uwagi na to, jakie imię noworodek sobie „przyniósł”, gdy zależało im na wyborze oryginalnego imienia (np. *Nadia, Sonia, Jonatan, Jonasz*).

Badaniami w województwie gorzowskim objęto miasto i gminę Drezdenko oraz miasto Gorzów Wielkopolski.

W mieście i gminie Drezdenko było 746 urodzeń dzieci w roku 1960 i 896 urodzeń w roku 1990. Z przeprowadzonych badań wynika, że frekwencja imion kształtowała się tu następująco:

Rok 1960		Rok 1990	
Zbigniew	41	Mateusz	38
Grażyna	38	Karolina	37
Teresa	38	Paulina	36
Anna	36	Bartłomiej	35
Krystyna	34	Michał	34
Andrzej	32	Małgorzata	30
Tadeusz	30	Jakub	30

Spośród imion cieszących się największą frekwencją w roku 1960 żadne nie wystąpiło jako popularne w roku 1990. Jednorazowo wystąpiły w roku 1960 imiona: *Oskar, Mikołaj, Romana, Klara*, a w roku 1990 - *Daria, Dalia, Roksana*.

Mieszkańcy wsi w gminie Drezdenko chętnie kultywują tradycje rodzinne w nadawaniu imion: nadając dziecku drugie imię uwzględniają imię babci lub dziadka.

W Gorzowie Wielkopolskim eksploracja terenowa objęła imiona dzieci urodzonych w roku 1962 (1696 noworodków) i w roku 1992 (2077 noworodków). Najczęściej nadawane dzieciom imiona w badanych latach były następujące:

Rok 1962		Rok 1992	
Małgorzata	74	Mateusz	88
Andrzej	63	Patryk	65
Krzysztof	60	Paulina	64
Marek	57	Łukasz	60
Mirosław	55	Michał	60
Jolanta	53	Paweł	57
Dorota	46	Anna	57

Ewa	44	Marta	50
Elżbieta	43	Piotr	50
Piotr	43	Katarzyna	45

Spośród imion popularnych w roku 1962 powtórzyło się w roku 1992 tylko imię *Piotr*. Imiona *Mateusz* i *Patryk*, cieszące się dużą frekwencją w roku 1992, w ogóle nie wystąpiły w roku 1962.

W doborze imion w Gorzowie Wielkopolskim nie stwierdzono wpływu takich czynników, jak wykształcenie rodziców czy przynależność do grupy zawodowej, natomiast moda imiennicza wykazuje tu związek z oddziaływaniem środków powszechnej informacji i subkultury młodzieżowej.

Mieszkańcy Gorzowa Wielkopolskiego są dość tradycyjni w doborze imion. Spośród zestawu opracowanego przez J. Bubaka dla potrzeb urzędów stanu cywilnego wykorzystali około 60 imion. Byli i tacy rodzice, którzy nadawali swoim dzieciom imiona rzadko występujące, np. *Ariel*, *Eutychiusz*, *Linda*, *Pamela*.

Z terenu województwa jeleniogórskiego uzyskano dane dotyczące frekwencji imion w latach 1963 i 1993 w gminach Leśna i Lwówek Śląski.

W gminie Leśna w roku 1963 urodziło się 232 dzieci (99 dziewczynek i 133 chłopców), a w roku 1993 - 160 (71 dziewczynek, 89 chłopców). Do najpopularniejszych imion w tej gminie w roku 1963 należały: *Ewa* (10), *Andrzej* (10), *Krzysztof* (10), *Elżbieta* (10), *Małgorzata* (9), *Jan* (8), *Zbigniew* (8), *Bożena* (7), *Marek* (6), *Stanisław* (6). W roku 1993 najczęściej nadawano imiona: *Mateusz* (8), *Łukasz* (7), *Patryk* (7), *Michał* (6), *Paulina* (6), *Aleksandra* (5), *Karolina* (4).

Liczba urodzeń dzieci w gminie Leśna była niewielka, stąd i różnorodność imion nie jest zbyt bogata. W roku 1996 kilkakrotnie wystąpiły też imiona obco brzmiące w polskim systemie kulturowym, np. *Oktawia*, *Oliwia*, *Roksana*, *Markus*. Wynikało to z dążeń rodziców do wyróżnienia się w środowisku oryginalnością imienniczą.

W gminie Lwówek Śląski w roku 1963 urodziło się 303 dzieci, a w roku 1993 - 324.

W roku 1963 rodzice nadali swym dzieciom 66 imion, a w 1993 - 48 imion. Imiona, które nadawano dzieciom w roku 1963, to: *Andrzej* (13), *Krzysztof* (11), *Małgorzata* (8), *Irena* (6), *Barbara* (5), *Dorota* (5), *Piotr* (3), *Grzegorz* (2), *Marzena* (2), *Zenon* (2), *Arkadiusz* (1), *Eugeniusz* (1), *Ireneusz* (1), *Eugenia* (1), *Helena* (1), *Katarzyna* (1), *Stefania* (1). W roku 1993 wystąpiły imiona: *Katarzyna* (6), *Krzysztof* (6), *Arkadiusz* (5), *Agata* (4), *Agnieszka* (2), *Aleksandra* (2), *Małgorzata* (2), *Andrzej* (2), *Grzegorz* (2), *Ireneusz* (2), *Piotr* (2), *Sebastian* (2), *Aleksander* (1), *Angelika* (1), *Barbara* (1), *Marzena* (1), *Sandra* (1).

Najczęstsze motywy wyboru imion w gminie Lwówek Śląski w latach 1963 i 1993 to tradycja rodzinna (imiona po dziadku, babce, rodzicach

chrzestnych), imiona znanych postaci (np. filmowych, historycznych, literackich), imiona nadane z kalendarza (dzień urodzin).

W porównaniu z wynikami badań kultury imienniczej w wybranych gminach województwa jeleniogórskiego rezultaty eksploracji środowiskowej uzyskane w Wałbrzychu są bogatsze. Wynika to z charakteru terenu badań. Wałbrzych jest dużym ośrodkiem miejskim, siedzibą województwa. Do badań - podobnie jak w województwie jeleniogórskim - wybrano również lata 1963 i 1993. Liczba urodzeń w tych latach była w Wałbrzychu następująca: rok 1963 - 3522 urodzenia, rok 1993 - 2186 urodzeń.

Najpopularniejsze imiona dzieci urodzonych w badanych latach w Wałbrzychu były następujące:

Rok 1963		Rok 1993	
Małgorzata	138	Katarzyna	62
Ewa	91	Paulina	54
Beata	87	Karolina	50
Anna	71	Aleksandra	49
Elżbieta	64	Anna	43
Iwona	62	Marta	42
Jolanta	62	Monika	40
Barbara	61	Joanna	39
Dorota	60	Justyna	38
Mariola	49	Natalia	34
Bożena	45	Patrycja	31
Maria	45	Kamila	28
Irena	42	Angelika	17
Krystyna	40	Dominika	16
Danuta	39	Ewa	16
Alicja	34	Małgorzata	16
Andrzej	128	Mateusz	78
Marck	99	Michał	61
Dariusz	95	Paweł	56
Krzysztof	85	Łukasz	51
Piotr	84	Patryk	49
Jerzy	73	Piotr	46
Jan	66	Dawid	43
Mirosław	65	Tomasz	38
Zbigniew	59	Damian	37
Jarosław	53	Kamil	36
Jacek	48	Krzysztof	36
Adam	41	Marcin	32
Waldemar	39	Przemysław	22
Henryk	38	Daniel	22
Stanisław	37	Wojciech	21
Roman	29	Rafał	21

Przytoczone zestawienia wskazują, że w znacznym stopniu zmieniała się frekwencja imion w Wałbrzychu w latach 1963 i 1993. Wielu imion, które były popularne w roku 1963, nie stwierdzono w roku 1993 albo też pojawiały

się sporadycznie. Imię *Andrzej* w roku 1963 wystąpiło 128 razy, a w roku 1996 tylko osiem razy; imię *Małgorzata* w roku 1963 nadano 138 razy, a w roku 1993 tylko szesnaście razy. Imię *Łukasz* w roku 1963 w ogóle nie występowało, a w roku 1993 cieszyło się znaczną popularnością, gdyż wystąpiło 51 razy, podobnie imię *Mateusz*: 1963 - tylko raz, 1993 - 78 razy; imię *Michał* w 1963 roku - pięć razy, w 1993 - 61 razy.

Niektórzy rodzice nadawali imiona rzadko spotykane, by wyróżnić się w środowisku, np. *Nadzieja*, *Blanka*, *Adela*, *Eleonora*, *Alan*, *Roland*, *Jonasz*, *Milan*, *Hilary*.

W województwie legnickim eksploracją terenową objęto imiona dzieci urodzonych w latach 1963 i 1993 w gminie Głogów. W roku 1963 w badanej gminie urodziło się 432 dzieci, a w 1993 - 369 dzieci.

Do najpopularniejszych imion w roku 1963 w badanej gminie należały: *Małgorzata* (15), *Renata* (15), *Krzysztof* (14), *Zbigniew* (14), *Danuta* (12), *Dariusz* (11), *Marek* (11), *Krystyna* (11), *Grzegorz* (11), *Piotr* (11). W roku 1993 w gminie Głogów popularnością cieszyły się imiona: *Jakub* (14), *Joanna* (12), *Mateusz* (11), *Krzysztof* (10), *Agnieszka* (10), *Katarzyna* (10).

Badani rodzice wskazywali na wpływ mody i tradycji rodzinnej na popularność imion.

W województwie zielonogórskim badaniami objęto dwie gminy: Czerwieńsk i Wolsztyn. Materiał imienniczy do badań w gminie Czerwieńsk dotyczy dzieci urodzonych w latach 1963 (138 urodzeń) i 1993 (146 urodzeń).

W roku 1963 najpopularniejsze były imiona: *Marek* (7), *Waldemar* (6), *Ewa* (6), *Dariusz* (5), *Dorota* (5), *Irena* (5), *Maria* (5), *Roman* (5), *Stanisław* (5), *Zbigniew* (5). W roku 1993 do imion popularnych na tym terenie należały: *Anna* (13), *Paweł* (9), *Karolina* (9), *Patrycja* (8), *Justyna* (7), *Mateusz* (7), *Grzegorz* (6), *Joanna* (6), *Katarzyna* (6), *Magdalena* (6).

Badani rodzice wyjaśniali, że najbardziej podobały im się imiona tradycyjne. Nie zauważono różnic między modą imienniczą w środowisku miejskim i wiejskim.

W gminie Wolsztyn w województwie zielonogórskim w roku 1963 urodziło się 154 dzieci, a w roku 1993 - 402 dzieci.

W roku 1963 najpopularniejsze były imiona: *Maria* (44), *Jan* (32), *Stanisław* (24), *Piotr* (23), *Krzysztof* (22), *Teresa* (21), *Józef* (20). W roku 1993 szczególnie często występowały imiona: *Mateusz* (37), *Bartosz* (23), *Paulina* (22), *Marcin* (20), *Marta* (20). Niewiele było przypadków nadawania imion podwójnych: w roku 1963 - 73 dzieci, a w roku 1993 - żadnemu noworodkowi nie nadano dwojga imion.

Imiona *Jan* i *Józef* były popularne w roku 1963, lecz w roku 1993 w ogóle nie wystąpiły. Z kolei imiona: *Mateusz*, *Bartosz*, *Paulina*, *Marta* - bardzo popularne w roku 1993 - nie występowały w ogóle w roku 1963 lub nadawano je w sporadycznych przypadkach.

Z dotychczasowych rozważań i zestawień imion występujących w wybranych środowiskach województw nadbałtyckich i nadodrzańskich w odstępach trzydziestoletnich wynika, że frekwencja poszczególnych imion co kilkanaście lat znacznie się zmieniała. Próby ankietyzacji stosowane w prowadzonych przeze mnie badaniach upoważniają do wyrażenia opinii, że wśród motywów wyboru imion nadrzędne miejsce zajmowały względy estetyczno-językowe. Często też szczególnie doceniano oryginalność, niepowtarzalność imion (np. *Jonasz, Nadzieja, Rita, Oktawia*).

Imiona nadawane w badanych miastach i wsiach województw zachodnich i północnych wykazują podobną frekwencję jak w Polsce centralnej, o czym informowali w cytowanych opracowaniach J. Bubak i K. Rymut. Kultura imiennicza kształtowała się więc w minionym pięćdziesięcioleciu w Polsce podobnie w województwach zachodnich i centralnych. To także dowód i argument dla badacza procesów integracyjnych nad Odrą i Bałtykiem: kultura imiennicza na tych obszarach jest przykładem postępującej unifikacji społeczno-obyczajowej i kulturowej. A ponieważ imiona są tworzywem językowym i jako nazwy służą na co dzień użytkownikom języka, mamy podstawy by przyjąć, że ich zgodność z ogólnopolskim imiennictwem to także argument w rozważaniach na temat postępów integracji językowej mieszkańców Ziemi Zachodnich i Północnych.

Edward Homa

DIE VORNAMEN DER KINDER AUF DEN WESTLICHEN UND NÖRDLICHEN GEBIETEN POLENS INNERHALB VON 50 JAHREN NACH DEM 2. WELTKRIEG

Der Gegenstand der Betrachtungen in dem Artikel von Edward Homa sind die Namen der Kinder, die innerhalb von 50 Jahren nach dem 2. Weltkrieg auf den westlichen und nördlichen Gebieten Polens geboren sind. Der Autor lenkt die Aufmerksamkeit auf das immer wachsende Interesse der Sprachwissenschaftler für die polnische Vornamenkunde. Sie bestätigten, daß die Vornamenmode in Polen immer im engen Zusammenhang mit den außersprachlichen Faktoren blieb.

Heute benutzen die Eltern in Polen die umfangreiche, von J. Bubak zusammengestellte Vornamenliste sehr selten. Nur einige zehn Vornamen erfreuen sich allgemeiner Anerkennung.

Einer Forschung sind die städtische und dörfliche Gesellschaften in den westlichen und nördlichen Wojewodschaften - Stolp (Ślupsk), Köslin (Koszalin), Stettin (Szczecin), Landsberg (Gorzów), Schneidemühl (Piła), Grünberg (Zielona Góra), Hirschberg (Jelenia Góra), Liegnitz (Legnica) und Waldenburg (Wałbrzych) unterzogen worden. Im Laufe der Untersuchungen lenkte man die Aufmerksamkeit auf den Gesamtbestand der Namengebung, ihre Vielzahl oder Knappheit, die Motivationen, welche die Beliebtheit der Vornamen verursachten. Die Informationen über den Vornamenbestand stammen aus der Dokumentation des Standesamtes, dagegen über die Wahlmotivation der Vornamen aus Fragebögen. In jedem der erforschten Stellen sammelte man das Material mit der Rücksicht auf die Generationsverbindungen in den 30jährigen Abständen.